

РАДОВАН М. МАРИЊКОВИЋ

**АМБУЛАНТНИ ДНЕВНИК БОЛНИЦЕ У ГУЧИ — ХРОНИКА
УСТАНИЧКЕ 1941. ГОДИНЕ**

У архиви Дома здравља у Гучи пронађен је, пре неколико година, изузетно значајан документ — амбулантни дневник болнице која је у овом месту радила 1941. Његова изузетност огледа се у томе што, веома прецизно, даје обиље података медицинског карактера, али таквих да указују на сву сложеност догађаја те бурне, ратне и устаничке године.

Амбулантни дневник Бановинске болнице у Гучи истинска је хроника устанка против окупатора. Садржи податке који бацају нову светлост на збивања у 1941. години, не само у Гучи и Драгачеву, већ на читавом подручју са кога је борбена дејства развијао Чачански народноослободилачки партизански одред „Др Драгиша Мишовић“, али и на ширим просторима западне Србије.

Ту су подаци о свим пацијентима који су тражили помоћ лекара од 1. јануара до 31. децембра 1941. године. Податке о њима углавном је уносио управо др Љубомир Поповић, једини гучки лекар у то време.¹

Из Амбулантног дневника Бановинске болнице у Гучи сазнаје се да су медицинску помоћ у 1941. години тражиле 632 особе. Истина, у „Дневнику“ је последњи редни број 640, али је разлика између њега и стварног броја лечених последица очигледних грешака у нумерисању.

Највише пацијената лечено је амбулантно. Разлози су двојаки: или је карактер болести заслужио такав третман, или, једноставно, није било довољно болничких кревета.

Болнички је третирано 220 пацијената. Неколицина је, због тежине обољења, упућена на лечење у Чачанску болницу, а појединци и у Београд.

Уочљиво је да је број пацијената по месецима различит. Ово је последица превасходно политичких догађаја у 1941. години.

Тако је у јануару др Љубомир Поповић прегледао у амбуланти Бановинске болнице у Гучи 40, у фебруару 63, а у марту 69 особа. Сви прегледани су Драгачевци. Ово су, види се, у условима непосредне ратне опасности, пред окупацију земље, релативно „мирни“ месеци.

Већ у априлу број пацијената се драстично смањује — на само 17. Узроци су разумљиви — трајао је априлски рат, а 26. априла у Гучу су стигли и — Немци. Њихов долазак нотиран је карактеристичним записом у Деловодном протоколу Бановинске болнице:

„Закључен на дан 26. априла 1941. год. приликом настављених радова под окупацијом Немачке Војне Силе и од тог дана устројен нов деловодни протокол са редн. бројем 1 — па на даље“.²

Иако се окупаторски војници нису задржали у Гучи, тадашњем седишту Начелства среза драгачевског, ова ноћица сведочи почетак окупације. За рачун окупатора власт почиње да врши Начелство среза драгачевског, заједно са општинским управама.

Од 26. априла број особа које се јављају лекару у болничкој амбуланти још више се смањује. У мају их је било само четири, у јуну три, у јулу — ни једна. Бурни догађаји у току припрема устанка против окупатора и у време првих устаничких борбених дејстава утицали су, дакле, да ни најтежи болесници не траже помоћ од лекара.

У августу је лечено 25, а у септембру 46 пацијената.

Број лечених нагло расте од 7. септембра — када су партизанске јединице, након бекства жандарма, ослободиле Гучу. Већ у наредном месецу, октобру, лечено је 155, а у новембру 134 особе. У децембру се број пацијената поново смањује — лечено их је 76.

Индикативно је да је у јануару, фебруару и марту болнички третман имало 111 пацијената — више од половине укупно задржаваних у болници током целе године.

Карактеристични су подаци о броју лечених у октобру и новембру. У октобру су од 155 пацијената 132 били припадници оружаних формација — партизанских и четничких јединица, уз једног Немца, такође војника. Од 134 лечених у новембру, 114 је из састава устаничких јединица: 71 партизан и 43 четника, углавном припадника Јеличког четничког одреда којим је командовао Јован Бојовић, поручник бивше Југословенске војске. У октобру доминирају они који су рањени или контузовани у борбама на опсади Краљева. Значајна је и појединост да је у Гучи током новембра, када су трајали жестоки окршаји између партизана и четника, лечено више десетина припадника покрета Драже Михаиловића, који су напустили фронт борбе против окупатора и започели братоубилачки рат. Иако су у Гучи сву власт држали партизани, рањени и оболели четници су без сметњи долазили код лекара, добијали лекове или лечени у гучкој болници. Сам податак да су четници нормално тражили медицинску заштиту, довољно казује о хуманости партизанске власти. . .

Амбулантни дневник Бановинске болнице у Гучи бележи практично све догађаје у Драгачеву и ширем подручју западне Србије у 1941. години. Посебно од краткотрајног априлског рата, па на даље. . .

Шестог априла, када је немачка авијација бомбардовала Београд и неке друге југословенске градове, медицинску помоћ у Гучи затражио је Петар Капларевић из Милатовића (Драгачево), војник у Винковцима. Он је, пре тога, десет дана био у болници. Назебао је, па је поново дошао код лекара. Слободан Радосављевић (20 година), војник из Петровграда, јавио се др Поповићу 19. априла. Лекар је, поред његовог имена и презимена, записао: „Данас му се у близини болнице сложило; пао је у несвесно стање“. Поред имена неких других војника бивше Југословенске војске записи казују да су они учествовали у борбама против наступајућег окупатора. Када је помоћ затражио Светолик Богдановић, војник из Рогаче (Драгачево), лекар је, 26. априла, констатовао: „Пре 15 дана повређен је из авиона митраљезом“. Сутрадан, поред имена и презимена Александра Ђурђевића, судског чиновника из Гуче, такође војника, др Поповић је написао: „Пре 16 дана рањен је код Марковца из митраљеза“. Овог дана пише поред имена Ђокићара Стојковића из Виче

(Драгачево): „Под левом плећком улазна рана од куршума, а излазна ниже леве сисе“. И Никола Ђорђевић, војник из Виче (Драгачево), „рањен је на фронту“ . . .

И касније, у мају и јуну, рањени и оболели војници бивше Југословенске војске лечени су у амбуланти болнице у Гучи: Драган Главоњић из Виче, Никола Радосавчевић из Горачића, Богољуб Бајчетић из Граба и неки други. (Види прилог I).

Иако са шкртим записима, превасходно медицинског карактера, Амбулантни дневник Бановинске болнице у Гучи одсликава део атмосфере краткотрајног априлског рата 1941. године, и поред чињенице да тада на терену Драгачева није било оружаних окршаја.

Када су, 13. јула, на Здрављаку (планина Јелица), образоване две драгачевске чете Чачанског НОП одреда „Др Драгиша Мишовић“, у њима није било лекара. Истина, међу борцима се налазио Драгиша Пајовић, студент медицине и члан КПЈ из Каоне (Драгачево). Али, пошто није било борбених окршаја првих устанничких дана, ни обољевања бораца, Пајовић као медицинар није имао посла.

Да је логорски живот био добро организован, сведочи управо податак да нико није тражио помоћ од лекара. Тек касније, 23. августа, у гучку болницу дошао је Андрија Главоњић, земљорадник из Горачића и члан КПЈ, борац на Здрављаку. Задржан је на лечењу у болници, јер је др Поповић констатовао: „Од пре 20 дана, после грипа, кашље и искашљује жути густе испљувак. На плућима дифузни бронх. шушњеви влажни“. Главоњић је излечен. У „Дневнику“ није констатовано да је партизан, мада је др Поповић знао да се ради о једном од организатора устанка. Главоњић је, уједно, и први партизан који је лечен у гучкој болници. Ни нешто касније, 12. септембра, нема одреднице „партизански војник“ или „партизан“ поред имена борца Адама Грујовића, ђака из Тијања (Драгачево), који је лечен од грипа у болници када је Гуча већ била ослобођена. (Грујовић, иначе, тврди да је лечен од маларије).

Чињеницом да нико није тражио помоћ у гучкој болници, потврђује се истина да ни један борац Драгачевске чете Чачанског НОП одреда „Др Драгиша Мишовић“ није рањен 16. септембра на превоју Караула (планина Јелица) у борби против једног батаљона немачке оружане силе из Чачка. Тота дана су, иначе, партизански положај Немци тукли и артиљеријом са Беровића брда. Медицинску помоћ није тражио ни Андрија Ковачевић, борац Вировске резервне партизанске чете, који је теже рањен у борби против Немаца 20.

септембра у Горобиљу. Вероватно је лечен у слободном Ариљу, пошто је Гуча далеко од његовог родног села.

Доста драматично Амбулантни дневник Бановинске болнице у Гучи сведочи погибију припадника Јеличког четничког одреда 24. септембра, на планини Јелици, у сукобу с Немцима. О овој борби се углавном знало по погибији четири четника из села Трешњевице (Драгачево).³ Овог дана др Поповићу се јавило, тражећи медицинску помоћ, осам четника. Наредних дана било их је више. (Види прилог VI). Поред њихових имена лекар је забележио: „Рањен данас шрапнелом у лево раме“, „Пре неколико сати рањен шрапнелом“, „Рањен малим шрапнелом у средини спољне стране леве бутине“ и слично. У болници је, на лечењу, задржано девет рањених и контузованих. Иза имена и презимена Миломира Поледице, земљорадника из Церове (Драгачево), који је дошао у болницу 24. септембра, др Поповић је оловком дописао: „Умро сутрадан ујутро у 6 час“.

И наредних дана, око Чачка који је држан у опсади, рањени су неки припадници Јеличког четничког одреда.

Миладин Радојичић, „тежак“ из Дучаловића (Драгачево), први је човек поред чијег је имена, 24. септембра, др Поповић ставио одредницу „п(артизански) в(ојник)“. У рубрици „Налаз“ пише: „Пре 3 дана рањен је у борби у Овчару пушчаним зрном у десну плећку (кроз лопатицу—разломљена). Излазна рана под кључницом у преч. 8 см, дуб. 6 см“. Радојичић је задржан на лечењу у болници. Био је припадник НОП-а, али не борац с оружјем. Рањен је у родном селу, мада у борби није учествовао. Ово се догодило 22. септембра када су сељаци из Дљина, које је предводио члан КПЈ Милојко Марковић, направили више узастопних заседа кроз Овчарско-кабларску клисуру и тукли немачку моторизовану колону која се повлачила из Ужица и Пожеге. Сељаци из Дљина су се веома пребацивали с једног на други положај од Шанца до Овчар Бање и нанели озбиљне губитке немачким јединицама, које су у помоћ позвале и авијацију.⁴ (Ближе појединости о рањавању Радојичића нису расветљене).

После Миладина Радојичића, одредница „п. в.“ сусреће се 28. септембра поред имена и презимена Павла Броћића, партизана из Гуче (Драгачево), а сутрадан и поред имена Владимира Ђорђевића, партизана из Лопаша (Драгачево). Броћић је лечио жуљеве на ногама, а Ђорђевић запаљење вилице.

Одредница „п. вој.“ је поред имена и презимена Милорада Петровића, борца Драгачевске партизанске чете из Јездине код Чач-

ка, за кога је, 30. септембра, др Поповић забележио: „Јутрос је несретним случајем рањен кошуљицом од митраљ. куршума“. Петровића је, неопрезно рукујући митраљезом, ранио друг и земљак Радослав Радоњић Лукинац, кога је, на предлог командира Богдана Капелана, команда Драгачевске партизанске чете, управо због овог поступка, удаљила из јединице.^{4а}

Од 24. септембра др Љубомир Поповић употребљавао је и одредницу „в“, што значи војник. Под појмом „војник“ подразумевао је четника, углавном борца Јеличког четничког одреда, у коме су се најпре налазили људи из драгачевског и трнавског среза чачанског округа. Први је са овом одредницом уписан Милутин Цибуровић, „тежак“ из Церове (Драгачево), који је рањен 24. септембра у сукобу четника с Немцима на планини Јелици.

Одреднице је др Поповић стављао према изјашњавању оних који су тражили медицинску помоћ.

Пун назив „партизански војник“ забележен је 17. октобра када су се у амбуланту тучке болнице јавили Милош Станишић из Гуче, Исаило Цветић из Церове, Милан Ђерић из Гуче, Богдан Чворовић из Доње Краварице и Добросав Радовановић из Виче. Станишић и Ђерић су се разболели, Цветић је прегучен (вероватно од четника) и задржан у болници, Чворовић је добио жуљеве од цокуле, а Радовановић је рањен у борби на Краљеву. Сви су били борци Драгачевског батаљона Чачанског НОП одреда „Др Драгиша Мишовић“.

Термин „четник“ такође је први пут употребљен 17. октобра, уз остале податке, за припаднике Јеличког четничког одреда Десимира Ичелића из Церове, Милоја Милићевића из Драгојевца, Илију Илића из Граба, Живка Плазанића из Губереваца, Светолика Радојичића из Гуче, Радишу Мирчетића из Лопаша, Мијалка Пајовића из Турице, Стојана Љубичића из Лопаша, Новицу Цогољевића из Губереваца и неке друге. (Види прилог VI).

Колико су одреднице о припадничтву партизанском или четничком покрету у овом документу прецизне, сведоче подаци о лечењу Будисе Маркићевића (27 година), учитеља из Непришора, који је био родом из Пилатовића (Драгачево). Наиме, 27. октобра, др Поповић је записао да је Маркићевић лечен амбулантно („од 1938 т. болује на бубрезима“), да је учитељ и четник. Лекар није знао да је управо Богдан Капелан, командант Драгачевског батаљона Чачанског НОП одреда, упутио свога борца Будису Маркићевића да се, по задатку, упише у четнике. Капелан је истицао да је потребно у четничке ре-

дове убацити једног провереног борца, уз то интелектуалца и резервног официра. Маркићевић је овај задатак прихватио, као официр командовао једном четничком јединицом при опсади Краљева 1941. године, а касније доста дуго остао — уз ризик да буде откривен и ликвидан — у четничким редовима.

Маркићевићев „случај“, на специфичан начин, потврђује и Амбулантни дневник Бановинске болнице у Гучи.⁵

До одласка на краљевачки фронт, после 7. октобра, др Поповићу се није јавио ни један борац који је од ослобођења Чачка евентуално рањен. Изузетак из Андрија Главоњић, из Горачића, борац Драгачевског партизанског батаљона, који је 7. октобра задржан у болници, али због ране коју је задобио „пре 9 дана“. Њега је, неопрезно рукујући оружјем, рањило један саборац. Главоњићу се у болници, 8. октобра, придружио Милосав Ђорђевић, партизан из Гуче, који је задобио рану на десној потколеници „пре месец дана“.

На краљевачки фронт 7. октобра упућени су Трнавски и Драгачевски батаљон Чачанског НОП одреда, затим артиљеријска батерија и Љубићки партизански батаљон. Кренули су и четници, чију је главнину чинио Јелички четнички одред Јована Бојовића.

Од тада, па све до 3. новембра, ове јединице су, заједно са осталим партизанским и неким четничким одредима, опседале Краљево, у коме се утврдио немачки гарнизон, са око 4.500 добро наоружаних војника. У то време већ је била створена велика слободна територија у западној Србији и Шумадији, у коју је улазио и цео чачански округ са Чачком, Гучом и Горњим Милановцем. Тежило се да се слободна територија прошири. Немци су упорно бранили Краљево као изразито значајан саобраћајни чвор.

Учешће у опсади Краљева највећа је војна операција у којој је устаничке 1941. године учествовао Чачански НОП одред „Др Драгиша Мишовић“.

Судећи по броју лечених партизана и четника, у то време болница у Гучи била је један од највећих устаничких здравствених центара у западној Србији. Исказујући своју потврђену стручност и изузетно пожртвовање, др Љубомир Поповић је тада лечио велики број рањених и оболелих. Помагао му је и студент медицине Милан Јањић из Гуче. Милена и Наталија Лазаревић, Олга и Живка Мариновић и неке друге девојке из Гуче постале су привремено добровољне партизанске болничарке, јер болница у Гучи није имала довољно ни средњег медицинског кадра.⁶

Устаничка војска неколико пута је безуспешно јуришала на Краљево. Претрпљени су велики губици, а било је много рањених. Нарочито је био жесток окршај у ноћи између 14. и 15. октобра када су две чете Драгачевског батаљона и Пета чета Љубићког батаљона Чачанског НОП одреда упале у сам град.

Неколицина рањених партизана лечена је у Гучи после ових борби. Добросав Радовановић из Виче, Драгојле Тимотијевић из Турице, Милисав Славковић из Ртију и Вучић Броћић из Гуче рањени су у ноћи између 14. и 15. октобра, а два дана касније и Рајко Јојић из Миросаљаца. Амбулантни дневник сведочи и борбу против Немаца која се одиграла 21. октобра. Тада су рањени и лечени у Гучи: Радован Милинковић из Чачка и Мирко Нешовић из Јарчујака код Краљева. Дакле, више не само борци из Драгачева, већ и из других крајева

У току борбе против Немаца у ноћи између 14. и 15. октобра на Краљеву је погинуо Јован Бојовић, командант Јеличког четничког одреда. Још тада су проношене вести да је убијен с леђа, од својих војника, по налогу Милоја Мојсиловића, заменика команданта овог одреда. Бојовић је страдао због тога што је искрено сарађивао с партизанима доказујући на делу да је осведочени родољуб и антифашиста.⁷ Јелички четнички одред имао је те ноћи велике губитке у људству. Неки његови војници су се већ после борбе од 11. октобра нашли на лечењу у Гучи. Најпре се 13. октобра др Поповићу јавио Вучко Пејовић из Турице (Драгачево). Овде су, на лечење, 15. октобра стигли: капетан Милојко Обренић из Котраже, земљорадник из Лопаша Вучета Росић, земљорадник из Брезовица Милија Милекић и још двадесетак четника. Већином су ово били, судећи по Амбулантном дневнику, Драгачевци. Али, имало их је и из других места (Обрад Павловић, земљорадник из Јарчујака код Краљева, Миломир Грујовић из Премеће код Чачка). Наредних дана број рањеника из редова четника још се повећавао. (Види прилог VI). Четници су учествовали у борби против Немаца на краљевачком фронту и 21. октобра. Др Поповић је сутрадан поред имена и презимена Средоја Сретеновића из Ртију (Драгачево), Сима Корићанца из Богutowца код Краљева, Душана Шушића из Погорелице код Краљева и неких других написао — „јуче рањен на Краљеву“, „јуче рањен куршумом“, „јуче рањен шрапнелом“...

У Гучи, као што се види, нису лечени само четници из Драгачева или припадници Јеличког четничког одреда, већ и неки други — из различитих места западне Србије. До 1. новембра четници

су се у Гучи лечили од последица ранијег рањавања или обољења која немају везу са ратном службом.

По наређењу Драже Михаиловића, четници су 3. новембра напустили Краљево и започели нападе на партизанске снаге на читавој територији западне Србије и Шумадије.

Др Љубомир Поповић је у Гучи лечио и једног немачког војника — Андраса Хејера из Хефлинга. Поред његовог имена и презимена записано је: „Заробљен код Краљева, немачки војник“. У рубрици „Налаз“ 10. октобра пише: „Јуче је рањен код Краљева. Леви тенер разбивен — расцепљен окроз неправилном раскиданом раном. На левом куку плитка рана величине дводинарке. Десно око модро“. Хејер је задржан на лечењу у болници. Више података о њему у овом документу нема. Др Поповић каже да је он брижљиво лечен, као и сви остали рањеници.⁸ Жене и девојке из Гуче су му редовно доносиле понуде. Овде је остао све до 29. новембра 1941. Тада су у Гучу ушли Немци и љотићевци. Придружили су им се и четници самозваног војводе Милоја Мојсиловића. Хејер је тада показао своје право лице. Немцима и љотићевцима показао је тешке рањенике из редова партизана, који су, потом, побијени. Карактеристично је о томе сведочење Кајице Миливојевића, који је као припадник Јеличког четничког одреда рањен на Краљеву:

„Крајем новембра сам изашао из болнице у Гучи и отишао својој кући, али сам повремено долазио, у болницу, на превијање. Тако сам дошао и 29. новембра 1941. године и видео сам како су непријатељи вукли за ноге тешке партизанске рањенике који су главама ударали у степенице. Испод болнице, на буњишту, чуо сам пуцње који су прекидали животе рањеника. По мом сећању, тада је убијено око 5—6 рањеника...“⁹

Нису позната имена свих стрељаних. Али, међу њима били су руководиоци из Копаоничког НОП одреда „Тодор Милићевић“ Драги Живковић и Света Петровић и Драгомир Пајовић, борац Драгачевског батаљона Чачанског НОП одреда из Каоне.

Др Поповић је, по сведочењу савременика, молио и преклињао љотићевце и Немца да поштеде тешке рањенике, које је показао Андрас Хејер, немачки војник, заборављајући колика је пажња управо њему поклањана у гучкој болници.

Напуштајући фронт борбе против окупатора, јединице Драже Михаиловића кренуле су првих дана новембра 1941. у окршаје против партизана. Циљ им је био не само заузимање слободне територије, већ и уништавање партизанског покрета. У жестоком окрша-

јима против њих учествовале су и јединице Чачанског НОП одреда „Др Драгиша Мишовић“. Драгачевски партизански батаљон, који је тамо упућен са краљевачког фронта, имао је пресудну улогу у одбрани Ужица. У борбама је претрпео и губитке. Рањеници су задржани на лечењу у Ужицу и Севојну. Жесток окршај имали су Драгачевци с четницима на Пожеги 3. новембра, када је, поред осталих, погинуо и Богдан Капелан, командант Драгачевског партизанског батаљона. И одавде су рањеници пребачени у Ужице. Љубићки и Трнавски батаљон, заједно са чачанском градском милицијом и делом Другог шумедијског одреда, успешно су се тукли с четницима око Чачка и у самом граду од 6. до 8. новембра. Била је ово највећа борба против четника у Србији у то време. Привремени прекиди ватре и потписивање споразума о ненападању, до краја новембра, нису, у суштини, ништа мењали. Четници су, коначно, пошли путем најцрње издаје народа и све до краја рата, клањем и убијањем партизанских бораца и родољуба, исписивали стравичну хронику смрти и насиља над сопственим народом.

Сукобе и окршаје против четника у новембру 1941. године потврђује и Амбулантни дневник Бановинске болнице у Гучи.

Др Поповићу су се 9. новембра јавили Добривоје Икодиновић и Тривун Броћић, борци Драгачевског партизанског батаљона, обојица из Гуче. Поред њихових имена и презимена записано је: „Данас по подне тучен је батином“. Јасно је од кога — од четника. Два дана касније превијен је Властимир Вујовић, борац Драгачевског партизанског батаљона из Котраже, који је рањен у борбама против четника код Ужица.

У овом периоду Амбулантни дневник „не зна“ за рањене четнике.

Овај документ „бележи“ и борбу у Каони, 18. новембра, између четника и бораца Копаоничког НОП одреда „Тодор Милићевић“. Тада је заробљено више бораца овог одреда, одведено на Венац у Лису, у „Штаб сложне браће“ Милоја Мојсиловића, Буре Смедеревца и Божидара Ђосовића Јаворског, страховито мучено и убијано.¹⁰ Др Поповић је забележио, 19. новембра, поред имена и презимена Светомира Свете Петровића, партизана из Књажевца, бораца Копаоничког НОП одреда, „јуче је рањен у десни лист (средњи део)“, па је задржан у болници.

Четници из „Штаба сложне браће“, са око 400 људи, напали су, изненада, у рану зору 19. новембра, на Посадну партизанску чету у Гучи. Четнике је предводио „војвода“ Мојсиловић. Забарика-

дирани у згради основне школе, у самом центру варошице, партизани су, иако их је било само двадесетак, одолели нападу. Четници су у овој борби имали велике губитке. Пошто нису успели да савладају партизанае, повукли су се и на злогласни Венац у Лиси одвели неколико заробљеника. Међу њима били су и Милан Бата Јанковић, инструктор Окружног комитета КПЈ за округ чачански из Чачка, и Раде Прелић, партизански командант Гуче. Обојица су, после неколико дана, након заверског мучења, заклани.¹¹

У току борбе у Гучи Посадна чета имала је једног погинулог борца и тројицу рањених, који су одмах пребачени у гучку болницу. Миодраг Достањих из Турице, по запису др Љубомира Поповића, „рањен је под левом мишицом на грудном кошу“, Драгољуб Тошић из Гуче „рањен је пулчаном раном у леву мишицу — у њеном горњем делу“, а Милош Икодиновић из Гуче је „рањен у пределу десне слепоочнице изнад ува“. Сва тројица су задржана на лечењу у болници. Лекарску помоћ затражио је и један од нападача — четник Светомир Белобрковић из Гуче, кога је куршум окрестнуо „по врх главе“.

Да је Посадној партизанској чети у Гучи након неколико дана стигла помоћ од Чачанског НОП одреда, види се и по томе што су медицинску заштиту од др Љубомира Поповића тражили борци Четврте—Липничке чете Трнавског батаљона Чачанског НОП одреда, којом је командовао Димитрије Писковић Трнавац. Ово нису били рањеници. Амбулантно су лечени, 23. новембра, Алекса Војиновић и Радослав Пајовић из Жежевице код Чачка и Миломир Вучковић из Заблаћа код Чачка, затим Мијалко Швабић из Жежевице код Чачка, а наредних дана и неки други. (Види прилог II).

Драгачевски батаљон Чачанског НОП одреда налазио се, после окршаја против четника од Пожеге до Прањана, углавном у Пожеги. Његови борци нису тражили медицинску заштиту у Гучи, већ углавном у Чачку, Горњој Горевници, Пожеги, Ужицу и Севојну, где су, такође, радиле веће партизанске здравствене установе.

Један део бораца Драгачевског партизанског батаљона стигао је 26. новембра у Гучу. Преостали, највећи део, добио је тродневно одсуство, па су се борци разишли кућама на одмор и опоравак, с тим да се у Гучи окупе 28. новембра.

Борбу мањих делова Драгачевског батаљона и Четврте — Липничке чете Трнавског батаљона, 27. новембра, против четника у Горачићима, Амбулантни дневник потврђује наводима о лечењу два рањена борца. Овог дана је др Поповић иза имена и презимена Рај-

ка Јојића, борца Драгачевског батаљона из Мирослањаца, записао: „Данас је рањен под левом плећком“. За Здравка Новаковића, борца Драгачевског батаљона, 28. новембра, каже се: „Синоћ рањен у борби пушчаним куршумом...“ Ови подаци су значајни, јер показују тачан датум борбе у Горачићима. До сада се, на основу мемоарске грађе, тврдило да се догађај збио 25. или 26. новембра 1941.

Иначе, и по записима у овом документу, 28. новембр 1941. године био је веома трагичан за Гучу и Драгачево, за Драгачевски батаљон Чачанског НОП одреда „Др Драгиша Мишовић“. По плану, тада је било предвиђено окупљање бораца са тродневног одсуства. Међутим, око десет часова, почело је бомбардовање варошице од стране немачког авиона. У згради основне школе и на улицама, међу грађанима који су дошли и из села, јер је био петак, пазарни дан, налазили су се борци Драгачевског батаљона (око 100 људи), Посадне партизанске чете и Четврте — Лишничке чете Трнавског батаљона Чачанског НОП одреда. Они су отварали ватру на авион. Немци су митраљирали улице и бацали бомбе. Два часа касније стигле су три немачке „штукe“ и у ниском лету наставиле бомбардовање. Детонације су одјекивале, рушили су се кровови кућа, тресла се земља. Нешто касније стигао је још један авион, који је такође бацио неколико бомби. Срушено је преко 70 објеката.¹² У току бомбардовања погинула су два партизанска борца: Давид Давидовић Корчагин из Горачића, борац Драгачевског, и Милутин Мајсторовић из Вапе, борац Трнавског батаљона Чачанског НОП одреда.¹³

Већи број бораца рањен је, али — пошто нема званичних извештаја — тачни подаци недостају. Драгоцена су, отуда, сазнања из података у Амбулантном дневнику, бар за оне борце који су затражили помоћ од др Поповића. Сазнаје се, примера ради, да је Манојле Стојић из Мирослањаца „контузован у рушевинама“ и задржан у болници, да је Средоје Чворовић из Гуче „повређен у рушевинама“. Живорад Гавриловић, члан Среског комитета СКОЈ-а из Гуче, „контузован је рушевинама у лакој систему по телу“. Милосав Ђорђевић из Гуче „рањен је рушевинама свуда по телу“ и остављен у болници. Живорад Ковачевић, командир Четврте драгачевске партизанске чете из Ртара, „контузован је рушевином“ и, такође, задржан у болници, као и Живорад Поповић, борац Трнавског батаљона из Жежевице, који је „рањен у школи — рушевином од бомбе“. Божидар Гавриловић из Гуче „рањен је у десно дебело месо и десну надлактицу“, а Драгомир Пајовић из Каоне „у десну чеону кљугу“. Пајовић је остављен у болници, као и Радисав Пајовић из

Турице, коме је „лева потколеница пребивена и размрскана“. Филип Јешћ из Гуче „рањен је поред носа на десној страни“. Драгиша Главоњић из Гуче (родом из Виче) је „рањен из митраљеза у главу“ и задржан у болници. У главу је рањен и Љубомир Грбић, борац — партијски руководиоца Четврте—Липничке чете Трнавског батаљона, родом из села Липе код Бихаћа.

Др Поповић је указао помоћ и Лазару Лазичу, заменику политичког комесара Чачанског НОП одреда из Чачка, који је „данас... у путу рањен у десни грудни кош... превијен... па враћен, отпутовао за Пожегу“.

Сви они су 28. новембра затражили медицинску помоћ у гучкој болници. Милосав Ђорђевић је умро. Др Поповић је оловком записао у Амбулантном дневнику: „Умро у 19 час, т. ј. после 8 часова по доласку“. Умро је и Драгиша Главоњић, а у „Примедби“ Амбулантног дневника пише: „Умро у 17 часова, т. ј. 1¹/₂ час по доласку“. Овај податак свакако је значајан — показује да је бомбардовање Гуче завршено око 15,30 часова, што није било познато.

Александар Шевуљев из Србобрана (Бачка) последњи је партизан који је, бар по одредницама др Љубомира Поповића, лечен у гучкој болници. У рубрици „Налаз“ пише 29. новембра: „Јуче је рањен по глави, десном рамену и десној шасти“. Шевуљев је задржан у болници, па је највероватније истог дана стрељан по доласку Немаца и љотићеваца. Био је тежак рањеник, па није успео да напусти болницу, што су учинили Здравко Новаковић и Вучић Бробић из Гуче, Миодраг Достанић и Радисав Пајовић из Турице. Остаје отворено да ли су овде страдали и неки други тешки рањеници: Милосав Еровић из Бољковаца (код Горњег Милановца) и Љубомир Грбић из села Липе код Бихаћа?

У Гучи су лечени и неки Словенци, које су почетком јула 1941. са родних отаџина нацисти прогнали. У Драгачево је тада стигло око 70 словеначких изгнаничких породица и све су се, по сведочењу др Тонета Корена, определиле за народноослободилачки покрет. У устанку — један број Словенаца нашао се у партизанским четама.

Амбулантни дневник Бановинске облнице у Гучи потврђује боравак изгнаника у Драгачеву.

Први се, 29. августа, лекару јавио Франц Гучек из Севнице, настањен у Доњој Краварици. У рубрици „Налаз“ др Поповић је констатовао: „Од пре дужег времена има оток и црвенило коже на

обема потколеницама са мршгтењем коже. Од пре 6—7 дана кашље и протискује га на левој страни где се чује ситни вел. бронх. шушњеви. Сви основни зглобови прстију леве шаке су отечени, црвени и болни“. Гучек је задржан на лечењу у болници. Хенрих Жорж, чиновник из Марибора, настањен у Марковици, дошао је код лекара 9. септембра, када је Гуча већ била ослобођена. Имао је некакво кожно обољење на руци, па је превијен. Андрија Грчар, свршени матурант из Марибора, настањен у Гучи, јавио се лекару 12. септембра. Имао је екцем, па је добио рецепт за лекове и лекарски савет. Известно кожно обољење шаке присилити је Јудвика Воук, настањеног у Гучи, да 16. септембра буде превијен у гучкој болници. Истог дана медицинску помоћ затражила је и Марушка Класинц, двогодишње дете из Марибора, која је оживела у Гучи. Имала је надувен трбух, али болест није захтевала болнички третман. Ирма Јурца, домаћица из Марибора, настањена у Горачићима, дошла је у болничку амбуланту 17. септембра. Дијгноза: „Contusio artic. caral. dextv“. Задржана је на лечењу у болници. Већ поменути Жорж и Воук поново су превијени 17. септембра, а Воук још и 28. септембра, 7. и 9. октобра.

Здравственој заштити добио је 10. октобра и Виктор Грчар, школски управитељ из Марибора, настањен у Гучи. У рубрици „Налаз“ забележено је: „Од пре дужег времена отиче му под очима, а од пре неколико дана отиче му трбух, као и ноге... Срчана радња слаба и неправилна. У плућима знаци едема. У мокраћи доста беланчев...“ У рубрици „Напомена“ стоји: „По прегледу добио је рецепт и лек. савет па враћен пошто није хтео остати у болници“.

Грчар је истакнута личност напредног покрета у Словенији. Као добровољац, учествовао је у српској војсци у пробоју солунског фронта. На општинским изборима 1920. године изабран је, на листи социјалиста, за градоначелника Марибора, али је након доношења Обзнане и Закона о заштити државе смењен. После тога радио је као школски надзорник и управитељ школе, а 1941. године, са целом породицом, прогнан је у Србију. У Гучу је дошао као тежак срчани болесник. Помоћ од др Поповића тражио је и 1. новембра. Налаз је био као и претходни. Касније се преселио у Чачак, где је умро 7. јануара 1942. Сахрањен је на Чачанском гробљу, где му је споменик.¹⁴

На дан уласка немачко-љотићевско-четничких снага у Гучу, 29. новембра, у амбуланти је прегледана Елизабета Хојник, слушкиња из Марибора, вероватно настањена у Гучи. У рубрици „Налаз“ остало је забележено: „Пре три дана рањена је у предњој страни

десне мишице“. Задржана је у болници. Није јасно где је и како рањена ова Словенка.

И после овог датума лечени су неки изгнани Словенци у гучкој болници.

Најпре, 17. децембра, Срећко Франко, ђак трговачке академије из Марибора. За њега је др Поповић забележио да живи у Горачићима и да је „четник Јел(ичког) одреда“. Изузев последњег, сви остали подаци су тачни. Извесно је да се Франко декларисао као четник да би спасао живот. Он је, наиме, као рањеник заробљен са санитетом Краљевачког и Копаоничког НОП одреда у Горњем Дубцу крајем новембра и одведен у „Штаб сложне браће“ на Венцу у Лиси, где су мучени и убијани партизански борци. Пошто је скривао своје припадништво партизанском покрету, доведен је, вероватно, у Гучу, одакле па је, на интервенцију неких других Словенаца, Начелство среза драгачевског упутило у Горачиће. Одавде је поново пребачен у Гучу—у болницу. Лекар је, на прегледу, констатовао: „Премесец дана рањен је куршумом кроз горњи део десне потколенице. Рака је кружна, величине поладинарца. Око ране пројни дерматитис“. Франко је излечен. Преживео је рат и вратио се у Марибор.

Овог 17. децембра прегледан је и задржан у болници још један Словенац — Владимир Ф. Јурца, „водник—наредник четник“ из Марибора, настањен у Горачићима, један од ретких изгнанника који су се приклонили покрету Драже Михаиловића. Лечио је убој од цокула „на левој пети“...

Од припадника партизанског покрета у току децембра 1941. године лечени су у гучкој болници Драгутин Мурганић, трговачки помоћник из Вучитрна, борац Копаоничког НОП одреда „Тодор Милићевић“, и Наталија Лазаревић, позадински партизански активиста из Гуче. Мурганић је доведен са Венца у Лиси,¹⁵ а др Поповићу се пријавио, 4. децембра, као Пећанчев четник. Наталија Лазаревић је 30. децембра уписана у Амбулантни дневник као „кћер инвалида, девојка“.

Од 29. новембра до 31. децембра у гучкој болници лечени су, уз мали број грађана, углавном припадници квислинчких и четничких формација. Др Поповић је иза њихових имена и презимена бележио овакве одреднице: „добровољац Недића“, „четник Недића“, „наредник, четник Недића“, „четник“, „четник Пећанца“, „четник, манастирски ђак“, „жанд. поднаредник четник“, „четник претседник општине грапске“, „четник Јелич(ко)—морав(ичког) одреда“, „жанд. на-

редник код управе града Београда“, „дете тежака четника“, „ђак... син овд(ашњег) пол(ицијског) писара...“ Осим људи из Драгачева, пацијенти су били из Крагујевца, из Адрана код Краљева, из Горње Горевнице код Чачка, из Краљева, затим из Чачка, Врњачке Бање, Сремских Карловаца, Заблаћа код Чачка, Виљуше код Чачка, Београда, Бјелуше код Ариља, Смиљевца код Ивањице и других места, не само из Србије. Дакле, они који су, као припадници квислиншких и контрареволуционарних непријатељских оружаних и управних формација, „жарили и палили“, хватали и убијали партизане и комунисте, родољубе и антифашисте, све који су осуђивали националну издају у коју су посрнули недићевци, љотићевци, Пећанчеви и Михаиловићеви четници.

Амбулантни дневник Бановинске болнице у Гучи истинско је сведочанство тесне сарадње четника са недићевцима и љотићевцима, који су у Гучи, где није била стационарирана ни једна немачка јединица, верно служили окупатору. Др Поповић је (да ли свесно?) о томе оставио документа прворазредног историјског значаја: заједно са љотићевцима, лечени су, у болници, кревет уз кревет, и четници. О тој сарадњи говоре и два упута за болницу, пронађена у Амбулантном дневнику. У једном љотићевски командант места у Гучи Таназије Јуришић издаје, 11. децембра, „налог за четника Чедомира Вујовића, који се упућује овој Болници, ради лекарског прегледа и евентуалног лечења“. Болница је тада била под управом Јуришића. У другом налогу четнички командант места из Горачића пише 17. децембра, управи тучке болнице: „Упућује се четник овог одреда Владимир Ф. Јурца водник—наредн(ик) на лечење од жуљева које је добио од хрђаве обуке“. Јурца је био припадник Јеличко—моравичког четничког одреда самозваног војводе Милоја Мојсиловића. Сарадња четника и љотићеваца није била само „локалног карактера“. Ово потврђује и писмо, упућено 21. децембра 1941. године, од стране помоћника начелника штаба Јеличко—моравичког четничког одреда болници у Гучи. У њему се каже да треба пружити здравствену заштиту једном четнику, а потом додаје: „Умољавате се да ако би именованом било потребно лечење односно рентгенски преглед упутите га бановинској болници у Чачку“. А у Чачку биле су немачке јединице!

Очигледно је, дакле, да четници више и нису крили своју сарадњу са љотићевцима и недићевцима, нити са окупатором...

*
* * *

Амбулантни дневник Бановинске болнице у Гучи за 1941. годину историјски је документ прворазредног карактера и значаја. Његова вредност огледа се у томе што, истина са медицинског становишта, веома прецизно одређује многе догађаје у бурној, ратној и устаничкој години, посебно у Драгачеву, али и на читавом подручју са кога је борбена дејства развијао Чачански народноослободилачки партизански одред „Др Драгиша Мишовић“. У неким својим деловима — и на знатно ширим просторима западне Србије и Шумадије.

Од априлског рата до непријатељске офанзиве крајем новембра 1941. на слободну територију „Ужичке републике“, он региструје — као истинска, аутентична ратна хроника — многа значајна збивања. Неке догађаје, недовољно познате, аргументовано наглашава и прецизно временски одређује, па је, нема никакве сумње, драгоцен не само за проучавање историјата развоја здравствене службе у Драгачеву и чачанском крају, већ и политичких прилика из устаничке 1941. године.

ЛЕЧЕНИ У ГУЧКОЈ БОЛНИЦИ 1941. ГОДИНЕ

ВОЈНИЦИ БИВШЕ ЈУГОСЛОВЕНСКЕ ВОЈСКЕ

(Прилог I)

6. април: Петар Капларевић (21 година), војник II пука (пионирске шесте чете) у Винковцима, родом из Милатовића (Драгачево), лечен амбулантно од грипа;¹⁸

19. април: Слободан Радосављевић (20), војник, родом из Петровграда (сада Зрењанин), онесвестио се у Гучи, лечен амбулантно од грипа;

26. април: Светолик Богдановић (36), војник из Рогаче (Драгачево), лечен амбулантно, па упућен у болницу у Чачку, на хируршко одељење, јер му је рана била тешка;

27. април: Александар Ђурђевић (30), војник из Гуче (Драгачево), лечен амбулантно од последица рањавања из митраљеза;

27. април: Божидар Стојковић (31), војник из Виче (Драгачево), лечен амбулантно, пошто је дошао из болнице у Ужицу, где је био смештен као рањеник;

16. мај: Никола Ђорђевић (25), војник из Виче (Драгачево), лечен амбулантно од рана које је задобио на фронту;

22. мај: Драган Главоњић (31), војник из Гуче (Драгачево), лечен амбулантно од повреда задобијених у заробљеничком логору у Нишу;

30. мај: Никола Радосавчевић (32), војник из Горачића (Драгачево), лечен амбулантно од рана задобијених у априлском рату.

ПАРТИЗАНИ

(Прилог II)

24. септембар: Миладин Радојичић (38), земљорадник из Дучаловића (Драгачево), позадински радник, задржан у болници да лечи ране задобијене 22. септембра;

28. септембар: Павле Броћић (42), поткивач из Гуче (Драгачево), партизански борац, амбулантно му лечен загнојен кажипрст;
29. септембар: Владимир Ђорђевић (20), земљорадник из Лопача (Драгачево), партизански борац, задржан у болници да лечи запаљење вилице;
30. септембар: Милорад Петровић (26), земљорадник из Јездине (Чачак), борац Драгачевске партизанске чете, лечен амбулантно од ране;
6. октобар: Драгомир Комадинић (30), радник из Лисе (Драгачево), борац Драгачевског партизанског батаљона, лечен у болници од жуљева које му је направила цокула;
6. октобар: Павле Броћић из Гуче, раније лечен, долазио на превијање;
6. октобар: Милош Миловановић (33), земљорадник из Ртара (Драгачево), борац Краљевачког НОП одреда, лечен у болници од ране коју је задобио неопрезно рукујући сопственим пиштољем;
7. октобар: Андрија Главоњић (21), земљорадник из Горачића (Драгачево), борац Драгачевског партизанског батаљона, „пре 9 дана рањен“, задржан у болници;
8. октобар: Милосав Ђорђевић (30), земљорадник из Гуче (Драгачево), борац Драгачевског партизанског батаљона задржан у болници да лечи рану на десној потколеници коју је задобио „пре месец дана“;
12. октобар: Милић Икодиновић (27), земљорадник из Гуче (Драгачево), борац Драгачевског партизанског батаљона, амбулантно лечен од лумбага;
16. октобар: Добривоје Икодиновић (25), земљорадник из Гуче (Драгачево), борац Драгачевског партизанског батаљона, амбулантно лечен од последица запаљења плућне марамице;
17. октобар: Милош Станишић (32), кафеџија из Гуче (Драгачево), борац Драгачевског партизанског батаљона, лечен амбулантно од болова у грудима;
17. октобар: Милан Ђерић (39), радник из Гуче (Драгачево), борац Драгачевског партизанског батаљона, лечен амбулантно од кијавице;
17. октобар: Исаило Цветић (21), земљорадник из Церове (Драгачево), борац Драгачевског партизанског батаљона, задржан у болници на лечењу од контузија које је добио када су га непозната лица претукла овог дана;
17. октобар: Богдан Чворовић (27), земљорадник из Доње Краварице (Драгачево), борац Драгачевског партизанског батаљона, лечен амбулантно од жуљева на ноzi;
17. октобар: Добросав Радовановић (19), подофицир БЈВ из Виче (Драгачево), борац Драгачевског партизанског батаљона, рањен 15. октобра на Краљеву амбулантно;
19. октобар: Драгојле Тимотијевић (26), земљорадник из Турице (Драгачево), борац Драгачевског партизанског батаљона, рањен 15. октобра на Краљеву, па задржан на лечењу у болници;
20. октобар: Милосав Славковић (18), трговачки калфа из Ртију (Драгачево), борац Драгачевског партизанског батаљона, рањен 15. октобра на Краљеву, па задржан на лечењу у болници;
21. октобар: Вучић Броћић (23), земљорадник из Гуче (Драгачево), борац Драгачевског партизанског батаљона, рањен 15. октобра на Краљеву, па задржан на лечењу у болници;
22. октобар: Рајко Јојић (18), земљорадник из Миросаљца (Драгачево), борац Драгачевског партизанског батаљона, рањен 17. октобра на Краљеву, у Гучу дошао из болнице у Чачку, лечен амбулантно;
22. октобар: Љубиша Главоњић (28), земљорадник из Виче (Драгачево), борац Драгачевског партизанског батаљона, рањен у Новом Селу (Мачва), одатле је дошао, па је лечен амбулантно;
22. октобар: Радован Милинковић (47), поткивач из Чачка, борац Чачанског НОП одреда, рањен 21. октобра код Краљева у трбух, задржан на лечењу у болници;
22. октобар: Мирко Нешовић, земљорадник из Јарчујака (Краљева), борац Краљевачког НОП одреда, рањен 21. октобра код Краљева у трбух, задржан на лечењу у болници;
24. октобар: Петар Јанковић (32), партизан из Лознице (срез подрињски), болестан од туберкулозе плућа, задржан у болници;

24. октобар: Радован Милошевић (24), партизан из Лознице (срез подрипњски), осећао болове „на левој страни грудног коша“, задржан на лечењу у болници;

25. октобар: Живорад Чворовић (36), земљорадник из Доње Краварице (Драгачево), борац Драгачевског партизанског батаљона, лечен у Чачанској болници, дијагноза: *Myalgija ped. sin. et neurosis tovalis*, у гучкој болници лечен амбулантно;

27. октобар: Раденко Радичевић (18), земљорадник из Горње Краварице (Драгачево), борац Драгачевског партизанског батаљона, амбулантно лечен од реуматизма;

27. октобар: Селимир Јанковић (33), земљорадник из Зеока (Драгачево), борац Драгачевског партизанског батаљона, лечен амбулантно од чирева на стомаку;

27. октобар: Милун Чворовић (25), земљорадник из Доње Краварице (Драгачево), борац Драгачевског партизанског батаљона, лечен амбулантно од киле, уз препоруку да му се да лакша служба;

27. октобар: Раде Јовановић (28), морнар из Гуче (Драгачево), борац Драгачевског партизанског батаљона, лечен амбулантно од чирева на десној потколеници;

30. октобар: Страјин Јовашевић (18), земљорадник из Тијања (Драгачево), борац Драгачевског партизанског батаљона, лечен амбулантно од повреде задобијене ударом дрвета;

30. октобар: Миодраг Рајић (19), земљорадник из Гуче (Драгачево), борац Драгачевског партизанског батаљона, лечен амбулантно од последица грипа;

31. октобар: Милица Грујић (26), учитељица из Гуче (Драгачево), позадински партизански радник, лечен амбулантно од инфекције на прсту десне руке; за њу није изричито напоменуто да је партизан;

5. новембар: Миломир Милутиновић (21), земљорадник из Тијања (Драгачево), борац Драгачевског партизанског батаљона, лечен амбулантно од жуљева на нози које су му направиле цокуле;

6. новембар: Божо Ђуровић (21), земљорадник из Горачића (Драгачево), борац Драгачевског партизанског батаљона, лечен амбулантно од посекотина секиром;

6. новембар: Страјин Радичевић (35), поткивач из Горње Краварице (Драгачево), борац Драгачевског партизанског батаљона, лечен амбулантно од убоја цокуле;

9. новембар: Велимир Новаковић (40), из Гуче (Драгачево), борац Драгачевског партизанског батаљона, лечен амбулантно од опекотина;

9. новембар: Добривоје Икодиновић (25), земљорадник из Гуче (Драгачево), борац Драгачевског партизанског батаљона, лечен амбулантно од конгузије задобијене када су га четници претукли;

9. новембар: Тривун Броћић (23), земљорадник из Гуче (Драгачево), борац Драгачевског партизанског батаљона, лечен амбулантно од конгузије коју је задобио када су га, заједно са Икодиновићем, четници претукли 9. новембра;

11. новембар: Властимир Вујовић (19), ђак из Котраже (Драгачево), борац Драгачевског партизанског батаљона, лечен амбулантно од ране задобијене у борби против четника код Ужица;

11. новембар: Сретен Броћић (23), земљорадник из Гуче (Драгачево) борац Драгачевског партизанског батаљона, лечен амбулантно од последица запаљења плућа;

12. новембар: Драгић Ковачевић (20), земљорадник из Губереваца (Драгачево), борац Драгачевског партизанског батаљона, лечен амбулантно од ране на руци;

12. новембар: Драгобрат Станић (18), земљорадник из Гуче (Драгачево), борац Посадне партизанске чете у Гучи, лечен амбулантно од несвестице;

14. новембар: Паун Старчевић (19), берберин из Гуче (Драгачево), борац Драгачевског партизанског батаљона, задржан у болници да лечи реуматизам;

14. новембар: Драгомир Митровић (31), земљорадник из Пухова (Драгачево), борац Драгачевског партизанског батаљона, лечен амбулантно, јер му је рука повређена;

16. новембар: Светислав Протић (41), радник из Гуче (Драгачево) борац Драгачевског партизанског батаљона, лечен амбулантно од бронхитиса;

16. новембар: Радосав Ковачевић (26), земљорадник из Виче (Драгачево), борац Драгачевског партизанског батаљона, лечен амбулантно од рана на десној потколеници;

16. новембар: Филип Јешић (20), радник из Гуче (Драгачево), борац Драгачевског партизанског батаљона, лечен амбулантно од чирева на врату;

17. новембар: Драгољуб Тошић (41), земљорадник из Гуче (Драгачево), борац Посадне партизанске чете у Гучи, лечен амбулантно од повреде коју је задобио претходног дана када га је један друг нехотице ударио кундаком пушке;

18. новембар: Милан Јанковић (48), земљорадник из Зеока (Драгачево), позадински партизански активиста, лечен амбулантно од болова које је осећао услед неправилног зарастања прелома врха плећке, који је задобио пре две године;

18. новембар: Миодраг Перишић (18), ђак — богослов, родом из Старе Молдаве у Румунији, настањен у Гучи, борац Посадне партизанске чете у Гучи, лечен амбулантно од жуљева задобијених од цокуле;

19. новембар: Миодраг Достанић (16), земљорадник из Турице (Драгачево), борац Посадне партизанске чете у Гучи, рањен овог дана у борби с четницима, па задржан на лечењу у болници;

19. новембар: Драгољуб Тошић (36), земљорадник из Гуче (Драгачево), борац Посадне партизанске чете у Гучи, рањен овог дана у борби с четницима и задржан на лечењу у болници;

19. новембар: Милош Икодиновић (23), земљорадник из Гуче (Драгачево), борац Посадне партизанске чете у Гучи, рањен овог дана у борби с четницима, задржан на лечењу у болници;

20. новембар: Драгојло Тимотијевић (26), земљорадник из Турице (Драгачево), борац Драгачевског партизанског батаљона, добио грип и задржан на лечењу у болници;

20. новембар: Раденко Бројић (19), ђак из Гуче (Драгачево), секретар Среског комитета СКОЈ-а и члан Среског поверенства КПЈ за Драгачево, лечен амбулантно од расекотине на прсту коју је случајно задобио;

21. новембар: Момчило Сталовић (48), столар из Гуче (Драгачево), борац Драгачевског партизанског батаљона, „пре 20 дана рањен је куршумом у десну страну”, лечен амбулантно;

21. новембар: Саво Главоњић (20), земљорадник из Горачића (Драгачево), борац Драгачевског партизанског батаљона, лечен амбулантно од повреде обрве коју је случајно задобио;

22. новембар: Драгобрат Станић (18), земљорадник из Гуче (Драгачево), борац Посадне партизанске чете у Гучи, поново амбулантно лечен од бронхитиса и срчане преморености;

22. новембар: Мирослав Гавриловић (18), земљорадник из Зеока (Драгачево), борац Драгачевског партизанског батаљона, лечен амбулантно од гнојења на великом прсту леве ноге;

22. новембар: Видоје Раковић (20), шофер из Гуче (Драгачево), борац Драгачевског партизанског батаљона, лечен амбулантно од повреда на руци које је случајно задобио;

23. новембар: Алекса Војиновић (30), земљорадник из Жежевице (Чачак), борац Четврте — Липничке чете Трнавског батаљона Чачанског НОП одреда лечен амбулантно од главобоље;

23. новембар: Драгомир Митровић (31), земљорадник из Пухова (Драгачево), борац Драгачевског партизанског батаљона, болестан од туберкулозе (раније лечен у санаторијуму), лечен амбулантно;

23. новембар: Миломир Вучковић (30), земљорадник из Заблаћа (Чачак), борац Четврте — Липничке чете Трнавског батаљона Чачанског НОП одреда, амбулантно лечен од болова у грудима и лумбага;

24. новембар: Радослав Пајовић (33), земљорадник из Жежевице (Чачак), борац Четврте — Липничке чете Трнавског батаљона Чачанског НОП одреда, амбулантно лечен од реуматизма;

24. новембар: Мијалко Швабић (31), општински деловођа из Жежевице (Чачак), борац Четврте — Липничке чете Трнавског батаљона Чачанског НОП одреда, амбулантно лечен од екцема на десној потколеници;

25. новембар: Војислав Јовановић (36), земљорадник из Вирова (Драгачево), борац Драгачевског партизанског батаљона — стражар у партизанској Фабрици оружја у Ужицу, где је рањен „пре 4 дана“ и задобио контузије, па је задржан на лечењу у болници;

25. новембар: Миодраг Рајић (20), земљорадник из Гуче (Драгачево), борац Драгачевског партизанског батаљона, лечен амбулантно од последица срчаних оболења;

26. новембар: Милан Симовић (20), из Заблаћа (Чачак), борац Четврте — Липничке чете Трнавског батаљона Чачанског НОП одреда, „од пре 3 дана има гнојне мехурове на десној потколеници“, лечен амбулантно;

26. новембар: Љубомир Грбић (24), студент технике из села Липе код Бишаћа, партијски руководиоца у Четвртој — Липничкој чети Трнавског батаљона Чачанског НОП одреда, лечен амбулантно од повреда на обе потколенице;

26. новембар: Милутин Јоксић (19), земљорадник из Жежевице (Чачак), борац Четврте — Липничке чете Трнавског батаљона Чачанског НОП одреда, лечен амбулантно од болова у срцу, кашља, несанице и лумбага;

26. новембар: Мијалко Швабић (31), општински деловођа из Жежевице (Чачак), борац Четврте — Липничке чете Трнавског батаљона Чачанског НОП одреда, амбулантно лечен од екцема на десној потколеници;

26. новембар: Здравко Новаковић (20), земљорадник из Гуче (Драгачево), борац Драгачевског партизанског батаљона, амбулантно лечен од грипа и бронхитиса;

26. новембар: Славимир Дуњић (35), абација из Гуче (Драгачево), борац Драгачевског партизанског батаљона, „од пре десет дана почеле му отицати ноге и стварати ранице и пљузге, нарочито у доњим деловима потколенице“, задржан на лечењу у болници;

27. новембар: Михаило Протић (31), земљорадник из Гуче (Драгачево), командир Посадне партизанске чете у Гучи, амбулантно лечен од свраба;

27. новембар: Душан Илић (19), земљорадник из Граба (Драгачево), борац Драгачевског партизанског батаљона, амбулантно лечен од жуљева који су се претворили у гнојну рану на нози;

27. новембар: Милан Томић (22), из Љига, борац Четврте — Липничке чете Трнавског батаљона Чачанског НОП одреда, амбулантно лечен од свраба;

27. новембар: Милутин Речевић (20), из Жежевице (Чачак), борац Четврте — Липничке чете Трнавског батаљона Чачанског НОП одреда, амбулантно лечен од бронхитиса и грипа, имао и ангину;

27. новембар: Радиша Војиновић (18), из Жежевице (Чачак), борац Четврте Липничке чете Трнавског батаљона Чачанског НОП одреда, лечен амбулантно од запаљења „лимфног суда“;

27. новембар: Радисав Пајовић (19), земљорадник из Турице (Драгачево), борац Посадне партизанске чете у Гучи, амбулантно лечен од болова у стомаку;

27. новембар: Радован Савић (19), земљорадник из Мирослаца (Драгачево), борац Драгачевског партизанског батаљона, добио ангину и задржан на лечењу у болници;

27. новембар: Радомир Рајић (32), земљорадник из Гуче (Драгачево), борац Драгачевског партизанског батаљона, амбулантно лечен од грипа;

27. новембар: Рајко Јојић (19), земљорадник из Мирослаца (Драгачево), борац Драгачевског партизанског батаљона, „синоћ рањен у борби“ против четника у Горачићима и задржан на лечењу у болници;

28. новембар: Здравко Новаковић (20), земљорадник из Гуче (Драгачево), борац Драгачевског партизанског батаљона, „синоћ рањен у борби“ против четника у Горачићима и задржан на лечењу у болници;

28. новембар: Десимир Новаковић (36), радник из Гуче (Драгачево), борац Посадне партизанске чете у Гучи, амбулантно лечен од назеба;

28. новембар: Милосав Еровић (20), студент из Бољковца, борац Љубићког батаљона Чачанског НОП одреда, „пре 12 дана рањен је у леву подлактицу“, задржан на лечењу у болници;

28. новембар: Манојле Стојић (18), келнер из Миросаљаца (Драгачево), борац Драгачевског партизанског батаљона, „пре 1 сат контузован у рушевинама“ и задржан на лечењу у болници;

28. новембар: Средоје Чворовић (18), ђак из Гуче (Драгачево), борац Драгачевског партизанског батаљона, амбулантно лечен од повреда у рушевинама које је задобио овог дана;

28. новембар: Живорад Гавриловић (17), ђак из Гуче (Драгачево), члан Среског комитета СКОЈ-а за срез драгачевски, амбулантно лечен од контузије коју је овог дана задобио у рушевинама;

28. новембар: Милосав Ђорђевић (30), земљорадник из Гуче (Драгачево), борац Драгачевског партизанског батаљона, рањен овог дана у рушевинама и задржан у болници, „умро у 19 час т.ј. после 8 часова по доласку“;

28. новембар: Миломир Миливојевић (19), ђак из Котраже (Драгачево), борац Драгачевског партизанског батаљона, добио запаљење крајника (гнојно), па задржан на лечењу у болници;

28. новембар: Живорад Ковачевић (20), подофицир БВЈ из Ртара (Драгачево), командир Четврте чете Драгачевског батаљона Чачанског НОП одреда, контузован овог дана у рушевинама и задржан на лечењу у болници;

28. новембар: Живорад Поповић (19), земљорадник из Жежевице (Чачак), борац Четврте — Липничке чете Трнавског батаљона Чачанског НОП одреда, рањен овог дана у Гучи и задржан на лечењу у болници;

28. новембар: Мирољуб Павловић (18), ђак из Чачка, борац Чачанског НОП одреда, „рањен је у Горјевници пре 2 недеље“, амбулантно лечен;

28. новембар: Божидар Гавриловић (59), радник из Гуче (Драгачево), борац Посадне партизанске чете у Гучи, рањен овог дана приликом бомбардовања овог места од стране немачке авијације, лечен амбулантно;

28. новембар: Драгомир Пајовић (22), земљорадник из Каоне (Драгачево), борац Драгачевског партизанског батаљона, рањен овог дана приликом бомбардовања Гуче, па задржан на лечењу у болници;

28. новембар: Радисав Пајовић (20), земљорадник из Турице (Драгачево), борац Посадне партизанске чете у Гучи, рањен овог дана приликом бомбардовања варошице од стране немачке авијације и задржан на лечењу у Гучи;

28. новембар: Филип Јешић (18), радник из Гуче, (Драгачево), борац Драгачевског партизанског батаљона, рањен за време бомбардовања Гуче и лечен амбулантно;

28. новембар: Лазар Лазич (39), радник из Чачка, заменик политичког комесара Чачанског НОП одреда и руководиоца Одбора за заштиту народа у слободном Чачку, рањен из немачког авиона на путу Чачак—Гуча, превијен, па „отпутовао за Пожегу“;

28. новембар: Драган Главоњић (17), радник из Гуче (Драгачево), борац Драгачевског партизанског батаљона, рањен овог дана у Гучи из немачког митраљеза приликом бомбардовања и задржан на лечењу у болници; „умро у 17 часова, т.ј. 1½ час. по доласку“;

28. новембар: Љубомир Грбић (24), студент технике из села Липе код Бихаћа, партијски руководиоца Четврте — Липничке чете Трнавског батаљона Чачанског НОП одреда, рањен овог дана приликом бомбардовања Гуче од стране немачке авијације и задржан у болници на лечењу;

28. новембар: Живорад Поповић (19), земљорадник из Жежевице (Чачак), борац Четврте — Липничке чете Трнавског батаљона Чачанског НОП одреда, рањен овог дана приликом бомбардовања Гуче од стране немачке авијације и задржан на лечењу у болници;

29. новембар: Александар Шевуљев (36), из Србобрана (Бачка), борац Четврте — Липничке чете Трнавског батаљона Чачанског НОП одреда, „јуче рањен по глави, десном рамену и дес. шаци“, па задржан у болници на лечењу.

ОСТАЛИ ПРИПАДНИЦИ НОП-а

(Прилог III)

Лечени су и неки други припадници НОП-а, али и борци, за које др Поповић није изричито написао да припадају партизанском покрету:

22. август: Андрија Главоњић (21), земљорадник из Горачића (Драгачево), борац Драгачевске партизанске чете, касније и батаљона, лечен амбулантно од последица грипа;

12. септембар: Адам Грујовић (18), ђак из Тијања (Драгачево), борац Драгачевског партизанског батаљона, добио грип и лечен у болници;

18. септембар: Милија Јанковић (49), земљорадник из Зеока (Драгачево), позадински радник НОП-а, лечен у болници од зубобоље и запаљења вилице;

10. октобар: Виктор Грчар (60), школски управитељ из Марибора, изгнаник из Словеније, настањен у Гучи, припадник НОП-а, амбулантно лечен од обољења срца (није хтео да остане у болници);

27. октобар: Будиша Маркићевић (27), учитељ из Негришора (Драгачево), по задатку упућен у Јелички четнички одред, лечен амбулантно од болести бубрега;

1. новембар: Виктор Грчар, поново, иста болест;

20. новембар: Милијана Вујовић-Броћић (30), домаћица из Граба (Драгачево), позадински радник, лечена амбулантно од запаљења и гнојења прста на руци.

ИЗГНАНИЦИ ИЗ СЛОВЕНИЈЕ

(Прилог IV)

У Гучи су лечени и изгнаници из Словеније, који су углавном припадали НОП-у. Осим већ поменутог Грчара, то су били:

29. август: Франц Гучек (82) из Севнице, настањен у Доњој Краварици, имао оток и црвенило коже на потколеницама, уз то и бронхитис, па је задржан на лечењу у болници;

9. септембар: Хенрих Жорж (51), судски чиновник из Марибора, настањен у Марковици, добио црвенило коже на левој надлактици и лечен амбулантно;

18. септембар: Лудвик Воук (59), званичник-полицијски детектив, настањен у Гучи, амбулантно лечен од црвенила коже;

16. септембар: Марушка Класинц (2), дете, настањена у Гучи, имала надицање трбуха и лечена амбулантно;

17. септембар: Ирма Јурца (27), домаћица из Марибора, настањена у Горачићима, амбулантно лечена од мање контузије;

17. септембар: Хенрих Жорж, поново, иста болест;

18. септембар: Лудвик Воук, поново, иста болест. Он се јављао на превијање и 29. септембра, 7. 10. и 28. октобра;

28. новембар: Елизабета Хојник (47), домаћица из Марибора, рањена пре три дана и задржана на лечењу у болници.

ИЛЕГАЛНО ЛЕЧЕНИ ПАРТИЗАНИ

(Прилог V)

И после 1. децембра 1941. године, када су се у Гучи већ налазили Немци, љотићевци и четници, у гучкој болници лечени су неки партизани. Они су крили своје политичко припадништво или су се пријављивали као „четници“, а у једном случају (Наталија Лазаревић из Гуче) — ни таква одредница:

4. децембар: Драгутин Мурганић (21), трговачки помоћник из Вучитрна, борац Копаоничког НОП одреда „Тодор Милићевић“, ухваћен, мучен на Вен-

цу у Лиси, пријављен као „четник Пећанца“, амбулантно лечен од „гнојних межура на обе пете“;

17. децембар: Срећко Франко (18), ђак трговачке академије из Марибора, борац Краљевачког НОП одреда „Јован Курсула“, ухваћен у току прве непријатељске офанзиве и мучен на Венцу у селу Лиси, пријавио се као борац Јеличког четничког одреда, настањен у Горачићима, лечен у болници од убоја цокуле;

30. децембар: Наталија Лазаревић (27), кројачица из Гуче (Драгачево), позадински партизански активиста, амбулантно лечена од чира на руци.

СА ОДРЕДНИЦОМ „В“ — ЧЕТНИЦИ

(Прилог VI)

Припадници четничког покрета су у почетку обележавани са „В“ — војник. То су углавном били припадници Јеличког четничког одреда, којим је командовао Јован Бојовић, поручник из Ртара (Драгачево), искрени родољуб, антифашиста и сарадник партизана у борби против окупатора. Касније се јавља одредница „четник“.

Преносимо основне податке о лечењу четника до 1. новембра 1941. године, када се они престају борити против окупатора и своје оружје окрећу према партизанима:

24. септембар: Милутин Цибуровић (35), земљорадник из Церове (Драгачево), борац Јеличког четничког одреда, овог дана рањен у сукобу с Немцима на планини Јелици и задржан на лечењу у болници;

24. септембар: Славомир Миливојевић (27), земљорадник из Драгојевца (Драгачево), борац Јеличког четничког одреда, рањен овог дана у сукобу с Немцима на планини Јелици, задржан на лечењу у болници;

24. септембар: Радоје Божанић (36), земљорадник из Гуче (Драгачево), борац Јеличког четничког одреда, рањен овог дана у сукобу с Немцима на планини Јелици, лечен амбулантно;

24. септембар: Гвозден Цветић (27), земљорадник из Церове (Драгачево), борац Јеличког четничког одреда, рањен овог дана у сукобу с Немцима на планини Јелици, лечен амбулантно;

24. септембар: Милић Бркић (36), земљорадник из Доње Краварице (Драгачево), борац Јеличког четничког одреда, рањен овог дана у сукобу с Немцима на планини Јелици, лечен амбулантно;

24. септембар: Милун Милићевић (35), земљорадник из Драгојевца (Драгачево), борац Јеличког четничког одреда, рањен овог дана у сукобу с Немцима на планини Јелици и задржан на лечењу у болници;

24. септембар: Драгиша Милосављевић (52), земљорадник из Мирослаца (Драгачево), борац Јеличког четничког одреда, рањен овог дана у сукобу с Немцима на планини Јелици, задржан на лечењу у болници;

24. септембар: Миломир Поледица (22), земљорадник из Церове (Драгачево), борац Јеличког четничког одреда, рањен овог дана у сукобу с Немцима на планини Јелици и задржан на лечењу у болници; „умро сутрадан ујутро у 6 час.“;

25. септембар: Жарко Јанковић (40), земљорадник из Котраже (Драгачево), борац Јеличког четничког одреда, рањен претходног дана у сукобу с Немцима на планини Јелици и задржан на лечењу у болници;

25. септембар: Драган Милосављевић (26), земљорадник из Мирослаца (Драгачево), борац Јеличког четничког одреда, контузован гранатом претходног дана у сукобу с Немцима на планини Јелици и задржан на лечењу у болници;

28. септембар: Тривун Илић (35), земљорадник из Граба, борац Јеличког четничког одреда, лечио амбулантно затњен кажипрст;

29. септембар: Гвозден Росић (32), земљорадник из Ртију (Драгачево), рањен овог дана у трбух код Чачка, умро у амбуланти пре извршеног прегледа „у 8 сати и 30 минута“;

29. септембар: Љубиша Ивановић (22), земљорадник из Гуче (Драгачево), борац Јеличког четничког одреда, рањен овог дана у главу и задржан на лечењу у болници;

29. септембар: Душан Босић (23), земљорадник из Лиса, борац Јеличког четничког одреда, контузован овог дана по експлозији гранате, вероватно код Чачка, и задржан на лечењу у болници;

30. септембар: Радисав Петрићевић (45), земљорадник из Турице (Драгачево), борац Јеличког четничког одреда, лекар је констатовао килу и дао уверење „да је за митраљесца неспособан“;

30. септембар: Јеремија Бројић (35), земљорадник из Гуче (Драгачево), борац Јеличког четничког одреда, повређен пре 10 дана, „добио је уверење да је за митраљесца и тер(енску) службу неспособан за 15 дана“;

30. септембар: Тривун Илић (35), земљорадник из Граба, борац Јеличког четничког одреда, лечен амбулантно од гнојног запаљења кажипрста;

1. октобар: Радич Костић (39), земљорадник из Ртију (Драгачево), борац Јеличког четничког одреда, амбулантно лечио повреду ноге;

1. октобар: Радојица Бугарчић (?), земљорадник из Гуче (Драгачево), борац Јеличког четничког одреда, амбулантно лечио повреду ноге;

1. октобар: Радомир Пеливановић (25), земљорадник из Церове (Драгачево), борац Јеличког четничког одреда, амбулантно лечен од контузије коју је задобио од гранате у сукобу с Немцима 24. септембра на планини Јелици;

1. октобар: Никола Марковић (42), земљорадник из Гуче (Драгачево), борац Јеличког четничког одреда, амбулантно лечио проширене вене;

1. октобар: Прока Ђорђевић (29), земљорадник из Гуче (Драгачево), борац Јеличког четничког одреда, амбулантно лечио бронхитис;

3. октобар: Јован Дмитровић (33), земљорадник из Толишнице (Драгачево), борац Јеличког четничког одреда, амбулантно лечен од убоја цокуле;

3. октобар: Радич Костић, поново, превијање;

3. октобар: Радоје Божанић, поново, превијање;

4. октобар: Јован Дмитровић, поново, превијање;

4. октобар: Мирко Васиљевић (31), земљорадник из Турице (Драгачево), борац Јеличког четничког одреда, амбулантно лечио проширене вене;

4. октобар: Драгиша Илић (38), земљорадник из Граба, борац Јеличког четничког одреда, „пре 9 дана контузован је“ у сукобу с Немцима на планини Јелици, лечен амбулантно;

6. октобар: Милић Пеливановић (30), земљорадник из Церове (Драгачево), борац Јеличког четничког одреда, лечен амбулантно од последица запаљења плућа „с мишљењем да је неспособан за митраљесца“;

6. октобар: Наум Томашевић (27), земљорадник из Доње Краварице (Драгачево) борац Јеличког четничког одреда, амбулантно лечио отеклину на левој потколеници;

6. октобар: Живко Марковић (44), земљорадник из Лопаша (Драгачево), борац Јеличког четничког одреда, имао сипњу и лечен амбулантно;

7. октобар: Ристо Ружић (33), земљорадник из Негришора (Драгачево), борац Јеличког четничког одреда, добио грип и задржан на лечењу у болници;

7. октобар: Дојчило Ђукић (45), земљорадник из Миросаљаца (Драгачево), амбулантно лечен од реуматизма;

8. октобар: Милан Вранић (40), земљорадник из Миросаљаца (Драгачево), борац Јеличког четничког одреда, амбулантно лечио случајно задобијену повреду;

8. октобар: Мирко Васиљевић, поново, иста болест;

8. октобар: Радоје Божанић, поново, превијање;

9. октобар: Милисав Никић, земљорадник из Пријевора (Чачак), председник општине, амбулантно лечио рану која му се појавила после операције чира на трбуху;

10. октобар: Тихомир Симовић (22), земљорадник из Доње Краварице (Драгачево), борац Јеличког четничког одреда, добио грип и задржан на лечењу у болници;

13. октобар: Вучко Пејовић (45), земљорадник из Турице (Драгачево), борац Јеличког четничког одреда, контузован „пре 3 дана“ у борби против Немаца на Краљеву и задржан на лечењу у болници;

14. октобар: Радован Новаковић (30), земљорадник из Кукића (Чачак), борац Јеличког четничког одреда, рањен „пре 4 дана“ на Краљеву и задржан на лечењу у болници;

14. октобар: Срећко Мариновић (41), земљорадник из Граба (Драгачево), борац Јеличког четничког одреда, амбулантно лечио око;

14. октобар: Милисав Чворић (33), земљорадник из Турице (Драгачево), борац Јеличког четничког одреда, амбулантно лечио болове у зглобовима десне ноге;

14. октобар: Јосиф Савковић (26), земљорадник из Марковице (Драгачево), борац Јеличког четничког одреда, амбулантно лечио реуматизам;

14. октобар: Милета Недељковић (23), земљорадник из Ртију (Драгачево), борац Јеличког четничког одреда, амбулантно лечио свраб;

15. октобар: Милојко Обренић (48) из Котраже (Драгачево), капетан у Јеличком четничком одреду, рањен на Краљеву овог дана и задржан на лечењу у болници;

15. октобар: Вучета Росић (38), земљорадник из Лопаша (Драгачево), борац Јеличког четничког одреда, овог дана контузован на Краљеву и задржан у болници;

15. октобар: Обрад Павловић (42), земљорадник из Јарчујака (Краљеву), четник, рањен овог дана на Краљеву и задржан у болници на лечењу; „упућен у Чачак 16. X. 941“;

15. октобар: Андрија Милекић (31), земљорадник из Брезовица (Драгачево), борац Јеличког четничког одреда, овог дана контузован на Краљеву и задржан на лечењу у болници;

15. октобар: Радосав Тодоровић (36), земљорадник из Пухова (Драгачево), борац Јеличког четничког одреда, овог дана рањен на Краљеву и задржан на лечењу у болници;

15. октобар: Миломир Грујовић (38), земљорадник из Премеће (Чачак), борац Јеличког четничког одреда, овог дана рањен на Краљеву и задржан на лечењу у болници;

15. октобар: Славко Бабић (35), земљорадник из Властељица (Драгачево), борац Јеличког четничког одреда, овог дана рањен на Краљеву и задржан на лечењу у болници;

15. октобар: Богољуб Јаковљевић (41), земљорадник из Прилипца (Драгачево), борац Јеличког четничког одреда, овог дана контузован на Краљеву и задржан на лечењу у болници;

15. октобар: Јован Станишић (40), земљорадник из Властељица (Драгачево), борац Јеличког четничког одреда, рањен претходног дана на Краљеву и задржан на лечењу у болници;

15. октобар: Богосав Дамбуловић (32), земљорадник из Зеока (Драгачево), борац Јеличког четничког одреда, овог дана рањен на Краљеву и приватно лечен;

15. октобар: Раде Милинковић (22), земљорадник из Тијања (Драгачево), борац Јеличког четничког одреда, овог дана рањен на Краљеву и амбулантно лечен;

15. октобар: Вуле Радуловић (45), земљорадник из Крстаца (Драгачево), борац Јеличког четничког одреда, претходног дана контузован на Краљеву и амбулантно лечен;

15. октобар: Милош Кукић (30), земљорадник из Лисица (Драгачево), борац Јеличког четничког одреда, претходног дана контузован на Краљеву и амбулантно лечен;

15. октобар: Драган Ђендић (18), земљорадник из Губереваца (Драгачево), борац Јеличког четничког одреда, претходног дана контузован на Краљеву и амбулантно лечен;

15. октобар: Милета Јоквић (32), земљорадник из Лисица (Драгачево), борац Јеличког четничког одреда, претходног дана контузован на Краљеву и амбулантно лечен;

15. октобар: Ратко Вулишић (21), земљорадник из Премеће (Чачак), борац Јеличког четничког одреда, претходног дана контузован на Краљеву и амбулантно лечен;
15. октобар: Петар Кукић (28), земљорадник из Лисица (Драгачево), борац Јеличког четничког одреда, претходног дана контузован на Краљеву и амбулантно лечен;
15. октобар: Милоје Тодоровић (21) из Чачка, борац Јеличког четничког одреда, претходног дана контузован на Краљеву и амбулантно лечен;
15. октобар: Љубомир Голубовић (23), земљорадник из Лопаша (Драгачево), борац Јеличког четничког одреда, претходног дана контузован на Краљеву и амбулантно лечен;
15. октобар: Радојко Љубичић (32), земљорадник из Лопаша (Драгачево), борац Јеличког четничког одреда, претходног дана контузован на Краљеву и амбулантно лечен;
15. октобар: Дмитар Радојевић (43), земљорадник из Прилипца (Драгачево), борац Јеличког четничког одреда, претходног дана контузован на Краљеву у амбулантно лечен;
15. октобар: Павле Јаковљевић (38), земљорадник из Прилипца (Драгачево), борац Јеличког четничког одреда, претходног дана контузован на Краљеву и амбулантно лечен;
16. октобар: Милан Сретеновић (23), земљорадник из Дучаловића (Драгачево), борац Јеличког четничког одреда, претходног дана контузован на Краљеву и амбулантно лечен;
16. октобар: Страјин Радовић (21), земљорадник из Виче (Драгачево), борац Јеличког четничког одреда, претходног дана рањен у главу на Краљеву и амбулантно лечен;
16. октобар: Крста Бабић (21), подофицир БЈВ из Виче (Драгачево), борац Јеличког четничког одреда, претходног дана лакше рањен на Краљеву и амбулантно лечен;
16. октобар: Петар Стојковић (19), земљорадник из Виче (Драгачево), борац Јеличког четничког одреда, претходног дана рањен на Краљеву и амбулантно лечен;
16. октобар: Душан Босић (23), земљорадник из Лиса (Драгачево), борац Јеличког четничког одреда, претходног дана рањен на Краљеву и амбулантно лечен;
16. октобар: Благоје Митровић (28), земљорадник из Негришора (Драгачево), борац Јеличког четничког одреда, претходног дана рањен на Краљеву и задржан на лечењу у болници;
16. октобар: Радоје Јовановић (35), земљорадник из Мрсаћа (срез жички), четник, рањен претходног дана на Краљеву и задржан на лечењу у болници;
16. октобар: Радомир Јанковић (36), жандармеријски наредник из Рожанског (вероватно Рожанства на Златибору), четник, контузован од експлозије гранате на Краљеву два дана раније, лечен амбулантно;
16. октобар: Божић Карајчић (32), жандармеријски наредник из Качера (Ужице), четник, контузован претходног дана у борби на Краљеву, упућен на кућно лечење;
16. октобар: Миодраг Богдановић (33), пешадијски водник из Куманице код Ивањице, пре два дана рањен на Краљеву, упућен на кућно лечење;
16. октобар: Мијалко Ђоковић (19), папуцијски радник из Доње Трепче (Чачак), четник, пре два дана рањен на Краљеву, лечен амбулантно;
16. октобар: Десимир Тешић (33), механичар из Чачка, борац Јеличког четничког одреда, рањен пре три дана код Краљева, амбулантно лечен;
17. октобар: Живко Плазинић (28), земљорадник из Миросаљаца (Драгачево), борац Јеличког четничког одреда, добио грип и лечен амбулантно;
17. октобар: Светолик Радојичић (35), земљорадник из Гуче (Драгачево), борац Јеличког четничког одреда, амбулантно лечен од повреда;
17. октобар: Радиша Мирчевић (44), земљорадник из Лопаша (Драгачево), борац Јеличког четничког одреда, контузован пре три дана на Краљеву, упућен на кућно лечење;

17. октобар: Мијалко Пајовић (45), земљорадник из Турице (Драгачево), борац Јеличког четничког одреда, амбулантно лечио сток на нози;

17. октобар: Стојан Љубичић (43), земљорадник из Лопаша (Драгачево), борац Јеличког четничког одреда, пре три дана контузован на Краљеву и упућен на кућно лечење;

17. октобар: Новица Цогољевић (26), жандарм из Губереваца (Драгачево), борац Јеличког четничког одреда, пре три дана рањен на Краљеву и упућен на кућно лечење;

17. октобар: Живко Рајакковић (35), земљорадник из Лопаша (Драгачево), борац Јеличког четничког одреда, пре три дана контузован на Краљеву и лечен амбулантно;

17. октобар: Десимир Ичелић (?) из Церове (Драгачево), борац Јеличког четничког одреда, добио запаљење крајника и задржан на лечењу у болници; код њега је први пут др Љубомир Поповић ставио одредницу „четник“;

17. октобар: Милоје Милићевић (25), земљорадник из Драгојевца (Драгачево), борац Јеличког четничког одреда, амбулантно лечио црвенило коже на нози;

18. октобар: Илија Илић (35), земљорадник из Граба (Драгачево), борац Јеличког четничког одреда, угрувао се приликом некаквог пада, па лечен амбулантно;

19. октобар: Михаило Матовић (42) из Гуче (Драгачево), борац Јеличког четничког одреда, амбулантно лечио чиреве на руци;

19. октобар: Милан Чарапић (29), потпоручник из Ивањице, четник, амбулантно лечио жуљеве на нози;

19. октобар: Ненад Ђирјакковић (31), столар из Вирова (Драгачево), борац Јеличког четничког одреда, амбулантно лечио жуљеве;

21. октобар: Гаја Миливојевић (39), земљорадник из Котраже (Драгачево), борац Јеличког четничког одреда, рањен 15. октобра на Краљеву и задржан на лечењу у болници;

22. октобар: Војимир Алексић (21), земљорадник из Пилатовића (Драгачево), борац Јеличког четничког одреда, амбулантно лечио реуматизам;

22. октобар: Средоје Сретеновић (28), земљорадник из Ртију (Драгачево), борац Јеличког четничког одреда, „контузован јуче од гранате“, задржан на лечењу у болници;

22. октобар: Симо Корићанац (27), земљорадник из Богutowца (Краљева), четник, „јуче рањен на Краљеву“, задржан на лечењу у болници;

22. октобар: Душан Шушић (39), земљорадник из Погорелице (срез жички), четник, „јуче рањен на Краљеву“, задржан на лечењу у болници;

22. октобар: Светолик Живковић (26), земљорадник из Краљева, четник, „јуче рањен куршумом“ код Краљева, задржан на лечењу у болници;

22. октобар: Десимир Јешовић (44), земљорадник из Погорелице (срез жички), четник, „јуче рањен шрапнелом“ на Краљеву и задржан на лечењу у болници;

23. октобар: Радован Бојић (35), земљорадник из Церове (Драгачево), борац Јеличког четничког одреда, амбулантно лечио реуматизам;

23. октобар: Боривоје Тимотијевић (36), земљорадник из Турице (Драгачево), борац Јеличког четничког одреда, амбулантно лечио расекотине на руци задобијене од бодљикаве жице;

24. октобар: Ратко Митровић (27), борац Јеличког четничког одреда из Пухова (Драгачево), задржан у болници, јер је задобио ударце приликом детонације гранате, вероватно на Краљеву;

24. октобар: Мирослав Јелушић (21), земљорадник из Граба (Драгачево), борац Јеличког четничког одреда, „рањен је пре 10 дана“, вероватно на Краљеву, и амбулантно лечен;

25. октобар: Драгутин Драговић (36), земљорадник из Рогаче (Драгачево), борац Јеличког четничког одреда, оболео од гастритиса и задржан на лечењу у болници;

25. октобар: Секула Јовановић (34), земљорадник из Ртију (Драгачево), борац Јеличког четничког одреда, лечен амбулантно од последица раније задобијене ране на грудном кошу;
26. октобар: Милија Красић (39), обућар из Доње Краварице (Драгачево), борац Јеличког четничког одреда, лечен амбулантно услед опекотина од бензина;
27. октобар: Ђорђе Вратоњић (20), аутомеханичар из Лисе (Драгачево), борац Јеличког четничког одреда, амбулантно лечен од реуматизма;
27. октобар: Коста Лончаревић (46), пекар из Пећи (Косово), четник, оболео од бронхитиса, на задржан на лечењу у болници;
28. октобар: Витомир Ђурђић (45), земљорадник из Пилатовића (Драгачево), борац Јеличког четничког одреда, „пре неколико дана контузован“, вероватно на Краљеву, и амбулантно лечен;
28. октобар: Јанко Веселиновић (33), земљорадник из Прилипца (Драгачево), борац Јеличког четничког одреда, амбулантно лечен од тегоба на срцу;
28. октобар: Обрад Славковић (29), земљорадник из Ртију (Драгачево), борац Јеличког четничког одреда, амбулантно лечио килу;
28. октобар: Радован Новаковић (30), земљорадник из Кукића (Чачак), четник, поново враћен у болницу, јер му се рана искомпликовала;
29. октобар: Срећко Бајић (33), земљорадник из Миросаљаца (Драгачево), борац Јеличког четничког одреда, тегобе срца лечио амбулантно;
29. октобар: Синиша Гавриловић (36), земљорадник из Трешњевице (Драгачево), борац Јеличког четничког одреда, тегобе на срцу лечио амбулантно;
29. октобар: Миливоје Бујић (39), чиновник из Гуче, (Драгачево), борац Јеличког четничког одреда, „пре три дана убо се у десни длан на дрво у моменту експлозије гранате“, вероватно на Краљеву, и лечен амбулантно;
29. октобар: Бошко Христановић (29) из Ракове (Чачак), четник, добио свраб и лечен амбулантно;
29. октобар: Миломир Грујовић (38), земљорадник из Губереваца (Драгачево), борац Јеличког четничког одреда, лечен амбулантно од последице рањавања, јер му се рана искомпликовала; сутрадан примљен на болничко лечење;
30. октобар: Властимир Миливојевић (26), земљорадник из Трешњевице (Драгачево), борац Јеличког четничког одреда, добио свраб-шугу, и лечен амбулантно;
30. октобар: Момир Стефановић (29), земљорадник из Трешњевице (Драгачево), борац Јеличког четничког одреда, осећао болове у грудима и амбулантно лечен, уз напомену да је „за лаку службу у штабу“;
30. октобар: Светислав Мићић (36), земљорадник из Миросаљаца (Драгачево), борац Јеличког четничког одреда, нажуљала га цокула и лечен амбулантно;
31. октобар: Момчило Гавриловић (37), земљорадник из Зеока (Драгачево), борац Јеличког четничког одреда, добио високу температуру и задржан на лечењу у болници...

НАПОМЕНЕ И ОБЈАШЊЕЊА

1. Др Љубомир Љубо Поповић, родом из Лоџике код Алексинца, ступио је на дужност као средњи лекар у Гучи, 9. јануара 1934. године. У овом месту остао је све до пензионисања — 23. јуна 1966. Радио је у средској амбуланти и болници, до завршетка другог светског рата — сам. Лечио је лековима и саветима и залагао се за побољшавање хигијене у драгачевским домовима, до којих је стижао, и у најудаљенијим селима, пешице, на коњу или у чези, по киши и блату, по снегу и мразу. Сиромашнијим грађанима ни лекове није наплаћивао. Овај узорни лекар добио је име „Драгачевска мајка“. Као пензионер живи у Нишу. (Види: Мирослав Миле Мојсиловић, Радован М. Маринковић, Здравство чачанског краја, „Чачански глас“, Чачак, 1979, стр. 122-126).
2. Деловодни протокол Бановинске болнице у Гучи за 1941. годину налазио се у Дому здравља у Гучи, одакле је пренесен у Међуопштински историјски архив у Чачку.
3. Погинули су Радисав Ђоковић, Алекса Мирковић и Мирко Радуловић. (Види: Чачански крај у НОБ-пали борци и жртве, припремили за штампу: Младен Стефановић, Витомир Василић, Радош Маџаревић, Радован М. Маринковић и Драгољуб Суботић, Центар за културу, Чачак, 1977, стр. 57-58).
4. Радован М. Маринковић, Томислав Протић, Јован Радовановић, Драгачево, „Чачански глас“ — Чачак и Општински одбор СУБНОР-а — Лучани, 1981, стр. 171—174.
- 4а. Он се потом прикључио четницима. Убијен као четник после рата.
5. Исто, стр. 178; Милија Перунички, Од Каоне до Маутхаузена, „Политика“, Београд, 2. април — 2. мај 1977.
6. Р. М. Маринковић, Т. Протић, Ј. Радовановић, н. д., стр. 262. Овде је занимљиво напоменути да неки житељи Гуче из тог времена тврде како је у гучкој болници лечен и Иво Лола Рибар, секретар ЦК СКОЈ-а, али за ово недостају докази.
7. Р. М. Маринковић, Т. Протић, Ј. Радовановић, н. д., стр. 202.
8. Изјава др Љубомира Поповића аутору. Иначе, о овоме нешто више има у књизи Здравство чачанског краја, стр. 148.
9. Сећања Кајице Миливојевића уступио нам је Младен С. Стефановић, историчар из Београда. Он их је користио за писање књиге Партизански видари, властито издање, Чачак, 1973. Миливојевић тврди да је лечен у гучкој болници, а ми нисмо нашли његово име у Амбулантном дневнику. Отворено је, дакле, да ли је др Љубомир Поповић унео у овај документ — ако је, наравно, Миливојевићево сведочење тачно — све своје пацијенте? Када смо га о овоме питали, он није дао прецизан одговор. Ипак, рекао нам је да је, ако га сећање не vara, уписао све лечене, а изузетак су могли да буду они којима је, пошто је обављао и приватну лекарску праксу, помоћ указао у својој приватној ординацији. Постоји и друга претпоставка — да је Којица уствари Гајо Миливојевић из Котраже, који је у Амбулантни дневник уписан 21. октобра?
10. Стеван Игњић, Јован Радовановић, Властимир Луковић, Љубомир Марковић, Милан Бујошевић, Ивањица, хроника моравичког краја, Београд, 1972, стр. 374—408; Бранислав Божовић, Рударска чета, Војноиздавачки завод, Београд, 1974, стр. 335—386; Деса Пешић, Студенички срез у НОР-у и револуцији, Институт за историју радничког покрета Србије, Београд, и Општински одбор СУБНОР-а, Рашка, 1977, стр. 135—141.
11. Чачански крај у НОБ-хронологија догађаја, припремили: Вук Петровић, Милутин Јаковљевић и Младен Стефановић, Историјски архив, Чачак, 1968, стр. 170. Јанковић и Прелић су заклани у ноћи између 24. и 25. новембра 1941.
12. Р. М. Маринковић, Т. Протић, Ј. Радовановић, н. д., стр. 346.
13. Чачански крај у НОБ — пали борци и жртве, одељци Драгачевци и Трнавци.
14. Сверочанства — Причевања, припремили: Мирослав Миле Мојсиловић и Радован М. Маринковић, „Чачански глас“, Чачак, 1973, стр. 112—113.

15. Ивањица, хроника моравичког краја, стр. 364—365. Мурганић је овде забележен, према списку Николе Шулубурића, општинског деловође из Лисе, као Органић. Недвосмислено је, међутим, да је реч о истом човеку.

16. Основне податке о свим пацијентима болнице у Гучи комплетирали смо из Амбулантног дневника, али не преносећи из дословно, већ систематизујући их по следећем редоследу: датум јављања лекару, име и презиме, колико има година, шта је по занимању, одакле је (насеље, срез — ако га има), којој је јединици припадао, због чега је и како лечен (амбулантно или болнички). При том, нисмо се упуштали у медицинске аспекте ове тематике. Иначе, Амбулантни дневник Бановинске болнице у Гучи има следеће рубрике (извучене на шапирографу): редни број, дан, месец и година (јављања лекару), лекар (име и презиме), име и презиме (пацијента), звање (занимање. У овој рубрици др Поповић је означавао и припадништво пацијента — одреднице), година старости, место становања, налаз, болест („диагноза“) и примедба. Дијагноза је исписивана на латинском, а у рубрици „Налаз“ су основни подаци о болести. У рубрици „Примедба“ пише да ли је неко лечен амбулантно или задржан у болници. На пример: „По прегледу добио је рецепт и лек(арски) савет, па враћен јер није за бол(ничко) лечење“, „По прегледу добио је завој па враћен, с тим да после 3 дана опет дође“, „утуђен је на хируршко одељење у Чачку“, „У болницу“, „По прегледу добио је чај па враћен на положај — отишао“, „Пошто је превијен, враћен је с тим да долази на превијање“, „Добио је уверење да је неспособан за пешачење“...

**JOURNAL DU SERVICE SANITAIRE AMBULANT DE GUČA
— CHRONIQUE DE L'ANNEE 1941 AU DEBUT DE
L'INSURRECTION**

Dans les archives de la Consultation médicale de Guča, l'on a découvert le journal du service ambulancier de l'hôpital régional qui avait été stationné ici en 1941. C'est un document historique d'importance capitale. Sa valeur réside principalement dans le fait qu'il détermine, il est vrai seulement du point de vue médical, mais très précisément les événements qui se sont déroulés pendant cette année de révolte et de résistance, surtout à Dragacevo, mais aussi dans toute la région sur laquelle s'étendait l'activité de l'unité des partisans de Čačak de la guerre de libération nationale qui portait le nom du dr Dragiša Mišović. Et se rapporte, dans certaines de ses parties aussi à un terrain plus vaste de la Serbie occidentale et de la Šumadija.

A partir de l'éclatement de la guerre en avril 1941, jusqu' à l'offensive de l'ennemi contre la »République d'Užice«, ce journal enregistre, de la main du Dr. Ljubomir Popović, beaucoup d'événements importants — comme une vraie et authentique chronique du front. Certains de ces événements, peu connus, sont solidement documentés et leur date est précisément fixée, si bien que ce journal est très précieux, non seulement du point de vue de l'étude de l'histoire de l'évolution du service sanitaire dans cette partie de la Serbie, mais aussi par la description des conditions politiques pendant cette année révolutionnaire, lorsque l'hôpital de Guča fut l'un des plus grands centres sanitaires des insurgés.

др Љубомир Поповић

Зграда болнице у Гучи

№	Име	Возраст	Служба	Звание	Служба	Звание	Служба	Звание
291	Савич	27	Савич	Савич	Савич	Савич	Савич	Савич
292	Савич	44	Савич	Савич	Савич	Савич	Савич	Савич
293	Савич	59	Савич	Савич	Савич	Савич	Савич	Савич
294	Савич	21	Савич	Савич	Савич	Савич	Савич	Савич
295	Савич	33	Савич	Савич	Савич	Савич	Савич	Савич
296	Савич	45	Савич	Савич	Савич	Савич	Савич	Савич
297	Савич	30	Савич	Савич	Савич	Савич	Савич	Савич
298	Савич	40	Савич	Савич	Савич	Савич	Савич	Савич

Одреднице „В“, са ознаком четника, и „Л. В.“, са ознаком партизанског војника

631	30	1941	Δ	byr. Karst	logura	liarsch gauding	ys	c. Korogova	Op apr 15 go an m... 37.3°C.	De gromy go
632	"	"	- -	byruwa	byruwa	frastoya	26	g. Gromovsk	Op apr 15 go an m... 37.3°C.	De gromy go
633	"	"	- -	byruwa	byruwa	frastoya	20	c. Grom	Op apr 15 go an m... 37.3°C.	De gromy go
634	"	"	- -	byruwa	byruwa	frastoya	30	g. Gromovsk	Op apr 15 go an m... 37.3°C.	De gromy go
635	"	"	- -	byruwa	byruwa	frastoya	27	c. Grom	Op apr 15 go an m... 37.3°C.	De gromy go
636	31	1941	- -	byruwa	byruwa	frastoya	1	g. Gromovsk	Op apr 15 go an m... 37.3°C.	De gromy go
637	"	"	- -	byruwa	byruwa	frastoya	1	g. Gromovsk	Op apr 15 go an m... 37.3°C.	De gromy go
638	"	"	- -	byruwa	byruwa	frastoya	1	g. Gromovsk	Op apr 15 go an m... 37.3°C.	De gromy go

Уз граѓане, у току децембра 1941. године лечени су и припадници непријатељских издајничких војних формација

№	Имя	Фамилия	Дата	Место	Содержание	Ссылки	Примечания
531	Иван	Иванов	1941	С. Иванов	С. Иванов	19	С. Иванов
532	Иван	Иванов	"	"	"	20	"
533	Иван	Иванов	"	"	"	21	"
534	Иван	Иванов	"	"	"	22	"
535	Иван	Иванов	"	"	"	23	"
536	Иван	Иванов	"	"	"	24	"
537	Иван	Иванов	"	"	"	25	"
538	Иван	Иванов	"	"	"	26	"

Са одређенином пуног имена — „ПАРТИЗАН“